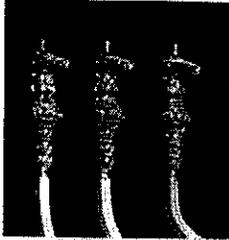

INSTITUTE
FOR
JEWISH
CONTINUITY

OPPORTUNITIES FOR LIFE-LONG LEARNING

7504 SEVEN MILE LANE • BALTIMORE, MD 21208
410-415-3755 • INFO@GOIJC.ORG • WWW.GOIJC.ORG

***Contemporary Halacha:
Applications and Implications of Jewish Law***

Birchos HaTorah: Orach Chaim Siman 47 Part II

Rabbi Shmuel Silber

November 28th, 2012

THIS COURSE IS DEDICATED IN MEMORY OF:

אסתר חנה ז"ל בת צבי ופרומה עלקא פייגא בת מאיר ופשא לאה ז"ל נח בן אברהם ופייגא ז"ל
MAY THEIR SOULS BE BOUND IN THE EVERLASTING BOND OF LIFE תהא נשמתם צרוורת בצרוור החיים

רק השמר לך ושמור נפשך מאוד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך וגומר יום אשר עמדת לפני יי' אלהיך בצור ובגומל ומקרטון ותעמדון תחת ההר וההר יזעזע וידבר ה' אליכם מתוך האש וגו' לפיכך צריך לכוין בצרכה זו השנייה להודות לו יתעלה על מעמדי הר סיני וכו' ומסיים בה ציון אהה *

ה' נותן התורה כלומר נותן המורה כלי חמדו מתוך האש כלומר. ולפי שנאמר פרשה אמר (שם יד) ואומי נזהר ה' בעמם הלא אמר מורה שבעל פה הן חוקים ומשפטים לעשותם צריך וגומר היו מקלמ ספרים גורסין דמסיים בה ציון אהה ה' למדני חקך וכמו שכמו

ללמד אתכם חוקים וגומר ורש"י והתוספות הכריעו דאין גירסא זו נכונה דאין זו ברכה והולאה לשעבר: ונראה שהגשים גם כן מצרכין ברכה המורה אע"פ דבזירה דעה סימן רמ"ו סעיף ו' פסק כר"י אליעזר בפתוה ס' נוטל (סא): דכל המלמד לבנו מורה כאלו מלמדה חפלות הלא מסיק התם דמורה שכתב אינו כמלמדה חפלות ועוד כתב הרמב"ם (תלמוד מורה פ"א הי"ג) דמקבלת סכר א"כ שפיר יכולה לצדק וכן כתב מהרש"ל בטהומו (טור) שמלא כן כתוב על שם הראב"ד וכמו עוד דהגשים שייכות דבריו תורה כשלומדת מלכות הכריעות לה דלפילו גוי דאם עסק בצורה חייב מימה אמרינן צפרק ד' מיתות (מסדרין ע.) דעבוקא בשבט מלכות בני נח עדין מכהן גדול ו' כל שכן אשה וכן כתב ר"י על שם האגור בסוף סימן זה:

ה ואם בא ללמוד מיד אחר ק"ש וכו'. מיתמח דרכ יהודה אמר שמואל סוף פרק קמא דברכות (דף י"ב):

אפילו אינו לומד עד אחר כמה שעות אינו צריך לחזור ולצדק (*): וקשה לי דמאי שאל מנכרת המנוח שאל הספיק בין ברכה לאכילה צריך לחזור ולצדק ומשמע שכן הדין בצרכות המנוח שאל הספיק בין ברכה לאכילה וכן הנאם האכילה וכן ברכות המנוח אינן באות אלא על עשיית המנוח והמנוח אינו דברים שצריך לעשותן תמיד ומשום הכי כשעושה אותם צריך שלא יפסיק ביניהם להוכיח שהברכה מוחרת על האכילה או על עשיית המנוח אלא מלמד מורה כיון שאדם מחייב שלא להפסיק מלהעסק בו כלל כשאל ללמוד כמה שעות אחר שצריך לא מוכחא מילתא שקורא בלא ברכה דאיכא למימר כשהשכים צריך ושנה לאלתר ועוד יש לומר דאכילה ופירוש המנוח כיון שאם רצה שלא לעשותן עד אחר שעה הרשות מידו כשפסקין בין ברכה לאכילה או לעשיית המנוח נראה שאותה ברכה אינה מוחרת על אותה אכילה או אותה עשייה אלא מלמד

דרכי משה

(**) [וכן הוא] בהגהות מיימוניות פ"ז דהלכות תפלה (אות ט):

פרישה

(יב) ואם בא ללמוד מיד אחר קריאת שמע אין צריך לברך בו. פירוש ואפילו אם לא מיד ברכת המורה:

דרישה

קמא דברכות וכנגד אלו שלש ברכות חיקנו לומר בכוקר שלשה ענינים מקרא דהיינו פרשת התמיד. משנה דהיינו איזהו מקומן. תלמוד דהיינו ברייתא דר' ישמעאל כו'. וברכת אשר בחר בנו שהיא מעולה שיש בה שבה לשם יתברך ולישראל חקנו למקרא וברכת והערב למשנה וכו' וברכת וטעם למדרש. ולרעה האומרים והערב בוא"ו אשתכח דאין כאן אלא ב' ברכות אחת כנגד התורה שבכתב ואחת כנגד התורה שבעל פה שהמשנה והתלמוד בכלל תורה שבעל פה וסגי להו בברכה אחת וק"ל עכ"ל: ולפי דבריו משמע שמבצדין ברכת התורה קודם פרשת התמיד וכן מוכח מדברי רבינו ממה שכתב טוף סימן מ"ו שבסידורי אשכנז כותבין המה קודם פרשת התמיד. וקשה אם כן למה צריכין ללמוד אחר יציאת בית הכנסת מיד כדי לצאת בברכת אהבה רבה כמו שכתב רבינו בסמוך כיון שכבר למדו אחר ברכת התורה פרשת התמיד ומשנת איזהו מקומן וצריך לומר כיון שאומרים פרשת התמיד ומשניות דאיהו מקומן שלש חובה לשלם פרים שפתינו אם כן אינו נחשב לימוד כמו שכתב בית יוסף גם כן על קריאת שמע שאינו נחשב לימוד על אחר מהאי טעמא. אבל נראה לי פשוט שלי' המנהג שלנו שאנו מצרכין ברכת התורה מיד אחר ברכת אלהי נשמה ואומרים אחריה תורה פסוקי דברכת כהנים ומשניות דאלו דברים שאין להם שיעור ואלו דברים שאדם אוכל

אחר כך מיד אחר יציאת בית הכנסת: שוב מצאתי שכתב המרדכי סוף פרק קמא דברכות (סימן נט) ז"ל ובצדפת נהגו לומר פסוקי דברכת כהנים ומשנה דאלו דברים שאין להם שיעור ואלו דברים שאדם אוכל מפירותיהם שהיא ברייתא מפני הירושלמי דבעי שלמוד על אחר (רצה לומר מיד) והמרדכי מסיק התם דאין צריך בדפרישית עכ"ל ורצה לומר שס"ל כר"י שדוקא ברכת אהבה רבה שלא נתקנה רק על קריאת שמע בעי שלמוד מיד אבל אחר ברכת התורה אין צריך שלמוד מיד ורצא בברכות שבירך קודם פרשת התמיד או אחר אלהי נשמה אף שאינו לומד מיד אחריה. ואנו יוצאים ידי כולם ומבצעים אותם מיד אחר אלהי נשמה ואומרים אחריה כמנהג הצרפתים ואין לשנות וק"ל: כתב הרשב"א בתשובה הא דאין מצרכין ברכה אחר הלימוד כמו שאנו מצרכין בבית הכנסת אחר קריאת התורה משום דאין מצרכין אחר שום מצוה ושאינו קריאת התורה שהיא תקנה ממש ועורא ועל התקנה מצרכין לפניה ולאחריה כמ"ש במגילה והלל עכ"ל. ובית יוסף חזין דאפילו אם מצרכין בעלמא אחר המצוה שאנו הכא רמזות הגיית הלימוד היא ביום ובלילה ואין שעה שאינו חייב לעסוק בה משום הכי לא שייך לברך אחריה:

הגהות והערות

[ה] הב"ח הוסיף חיבת "תורה שבעל פה" שעל זה קאי הפסוק וכמו שפירש רש"י שם: [ו] כנפרא שם כתוב שהוא כהן גדול וצ"ח חוסי' ע"ז (ג ע"א ד"ה הרי"ו) שכתבו דגבי ממוז ת"ח דרשו בהוריות יג ע"א שהוא קודם לכהן גדול אבל גוי העוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול:

*

באר הגולה

ה הרמב"ם בפרק ז מהלכות תפילה * וכתבו הרא"ש והש"ך שיש אומרים לצסק בדברי תורה וכן הוא נסח אשכנזי ופלאנאי ו תוספות בפרק ז דברכות ובפרק ז דקטנים ופרק קמא דברכות ז

טעם לדבריו (ר"ן פרק קמא דשבת ופרק כל הצלמים כתב דהוי כהרהור): ה ברכות התורה אשר קדשנו במצותיו וצונו (ח) * על דברי תורה (ט) והערב נא וכו' (י) ואשר בחר (ז) בנו: ו יאומר והערב עם (ט) (יא) וי"ו. הגה ויש אומרים בלא וי"ו וכן נהגו הרמב"ם פרק ז מהלכות תפילה ורשב"א בשם המאור ואבודרהם. אבל (יב) יותר טוב לומר (ז) [ג] בוי"ו: ז * ברכת (יג) * אהבת עולם (יד) * פוטרת ברכת התורה (טו) * האם למד (טז) מיד בלי הפסק: ח * (יז) ויש להסתפק אי סגי בקורא (ח) קריאת שמע סמוך לה מיד בלי הפסק, ולכן (יח) יש לנהר לברך ברכת התורה קודם אהבת עולם: ט * יש אומרים (יט) שאם הפסיק בין ברכת התורה ללמודו אין בכך בלום, והנכון שלא להפסיק ביניהם, ודקטנים ופרק קמא דברכות ז

שערי תשובה

שכתב השומע דברי תורה צריך לברך פניו דשומע בעונה צדיק מהרהר וגם שהצריך לא הפסיד שצריך כל היום חל עליו תובת למד ובברכת התורה אין צריך ללמד מיד, צ"ע. ועין פמ"ח פ"ג ק"ב מההיא דסימן קמ"א דהעילה לתורה יקרא בגנות עם הש"ץ שלא תהיה ברכתו לבטלה צ"ע פ"ט, ובט"ו ובפרי חדש ושאלות יעב"ץ חלק א סימן ע"ה ובש"ת זמן אהרן סימן ס', ונראה להחמיר שאף שאינו רוצה ללמד בעצמו רק שומע מאחר שיומך שיתקן שברך ברכת התורה קודם ולא דמי להרהר בלבד: [ג] בוי"ו. צ"ע באר היטב. ובש"מ צבור כתב טעמא דהאר"י ו"ל ששפחה שומע מפי אחרים

דתיחדר לאו קדבור דמי, לפי זה יש להח' לאותן לוקמים בעיני מתוך הספר שיתקן להוציא קצת דברי תורה כפיה אחר הברכה: (ז) בנו. כתב פאנור' הרמב"ם דגם הגר יוכל לברך בו, מגן אברהם עלת תמיד. וצריך לומר ולקמדי תורתך לשמח, ב"ח ושערי נקטת הגדולה. ויפון להתפלל על בניו שיהיו לומדים וכן כולא ניגע לריק ולא גלד לבהלה: (ט) וי"ו. דברכה אחת היא, ודאלו היתה ברכה בפני עצמה היתה פותחת בברוך. ואף על גב דסמוכה להקריאה היא מכל מקום פיון דברכות קצרות הן הוי לה לפתח בברוך מדי דתמי אברפת הגדלה שפותחת בברוך אף על שאינן סמוכות שאם רצה אומר כל א' בפני עצמה. צ"ע מגן אברהם: (ז) בוי"ו. כי בפני עצמה היא והיה עונה אמן אחר לצסק בדברי תורה ואפילו הכי הנה אומר והערב בו"ו, ספר נגיד ומצוה וכן כתב ה"ד אהרן דלא פפרי חדש, צ"ע פ"ט. ובלחם המורדות אות פ"ג ק"ב לענות אמן אחר לצסק בדברי תורה ספקא הוי, צ"ע בשערי נקטת הגדולה. ובתשובת משה יוסף חלק ב סימן ס': (ז) מיד. ואן פוטרת למד של כל היום. ודוקא בברכת אהבה רבה צריך ללמד מיד ולא הוי עקר ברכה לברכת שיתקנו עקר לברכת התורה היא פוטרת כל היום, ר"י ועט"ו: (ח) קריאת שמע.

באר הלכה

שכתבנו ודוק: * ברכת אהבת עולם וכו'. צ"ע במשנה ברורה. ועוד נפקא מנה לאי שאינו רגיל ללמד שרוצה ללמד מתוך אחר ערבית, דאינו צריך לברך אפילו לדעת המחבר לקמן בסעיף י' לפי מה שכתב המגן אברהם שם דמחמיר בהפסק במי שאינו רגיל לחור על למוד: * פוטרת. צ"ע במשנה ברורה. ומדברי תלמידי רבנו יונה שם משמע לכאורה דאם יודע בודאי שלא בנו, או כגון שנוכח שלא אמר ברכת התורה עד אחר שאמר אהבה רבה, אין אהבה רבה פוטרת, אבל מדברי הרא"ש שם לפי מה שהסביר סברת הריושלימי שפצריך לשנות על אהר, לכאורה אין לחלק בזה, אף ראה זה מצאתי אחר כך בספר מגדים בסימן נ"ב, דאם רוצה יוכל לכוון בברכה בברכת אהבה רבה שלא לפטר לברכת התורה, דבזה לכלי עלמא אינו יוצא אפילו למאן דאמר מצות אינן צריכות כוונה, צ"ע. ולפלא שלא וכו' פפרי מגדים כולל דברי תלמידי רבנו יונה הנ"ל: * אם למד מיד. צ"ע במשנה ברורה בשם הרמב"ם. אחר כך מצאתי בזה ספר אור ורע הגדול, ודוקא אם הפליג בעסקיו בין ברכת אהבה רבה ללמוד, מיד, כל צניגי תפלה וגם שותלכים אחר ספריהם להביאם לבית המדרש אין זה הפסק, עד כאן לשונו. ונראה ודוקא אם לא הפסיק בדבור, אבל אם הפסיק בדבור שלא מענינו, גם להאור ורע עור ויברך. * ויש להסתפק. צ"ע במשנה ברורה שאם נצטרף לזה עוד שישן ביום שנת קבע, לכלי עלמא יש לסמוך על זה ולברך, פי בלא הכי כמעט כל הפוסקים מצריכין

גרע זה מהקורא מקרא בלבד דצריך לברך, ואפילו כהרהר לבד מחמיר שלא להרהר כל זמן שלא ברך ברכת התורה. ולכלי עלמא מתר לעשות איהו פעולת מצוה קודם ברכת התורה, אף על גב דבשעת מעשה בודאי הוא מהרהר בדין הנה, אפילו הכי מתר, דכל שאינו מתכוון ללמוד אין צריך ברכה [הגר"א לקמן בסעיף י':] ה (ח) על דברי תורה. ומנהג מדינותינו לומר לצסק בדברי תורה. גר יכול לומר ברכת אשר בחר בנו [אחרונים]: (ט) והערב נא. ויש מדקדקין להוסיף וצאצאי צאצאינו, פי כל מי שהוא תלמיד חכם וכו' וכן בנו תלמיד חכם, שוב אין התורה פוסקת מן עול, שנאמר לא ומושו מפיד וגו', ואין צריך לכה, פי בכלל וצאצאינו הוא גם כן בני בנים [מגן אברהם]: (י) ואשר בחר. ותמיד תהיה תפלת האב והאם שגורה בפיהם להתפלל על בניהם שיהיו לומדי תורה וצדיקים ובעלי מדות טובות. ויכון מאד בברכת אהבה רבה ובברכת התורה בשעה שאומרים ונהיה אנחנו וצאצאינו וכן בשאומר בובא לציון למצון לא ניגע לריק ולא גלד לבהלה: ו (יא) וי"ו. דברכה אחת היא, דאלו היתה ברכה בפני עצמה פותחת בברוך, ואף על גב דסמוכה להקריאה היא, מכל מקום פיון דברכות קצרות הן הוי לה לפתח בברוך, מדי דתמי אברכות הגדלה שפותחות בברוך אף על פי שנתן סמוכות פיון שנתן קצרות. והיש

אומרים סבירא לה דשאני ברכות הגדלה שאינן סמוכות, שאם רצה אומר על כל אחד בפני עצמו, על הגר ועל הבשמים: (יב) יותר טוב וכו'. כי בזה יצאנו ידי כל הדעות, אבל אם תאמר בלא וי"ו הוי הערב נא ברכה בפני עצמה והוי הפסק לאותה דעה שסבירא לה ברכה אחת היא. וכן נהגים כהיום (ט) לומר והערב בו"ו. ולענין צנית אמן אחר לצסק בדברי תורה יש דעות בין האחרונים, ורב (י) האחרונים מצדדים שלא לענות אמן, וכן שיעבוד המבדך ברכה זו בלחש: ז (יג) אהבת עולם. נקט אהבת עולם, לפי מה שפסק לקמן בסימן ס' סעיף א, אבל להרמ"א שם אומרים אהבה רבה בשתרית. ופשוט דהוא הדין בברכת אהבת עולם * בצרובית גם כן שפוטרת, דויל בחר טעמא, ונפקא מנה לענין אם * עבר וישן שנת קבע על משותף קודם, לדעת המחבר לקמן בסעיף י"א דשנת קבע הוי הפסק, ואפילו לפי המנהג שנהגינן כדעת ה"ש אומרים שם להקל, מכל מקום טוב יותר שיתקן בברכת אהבת עולם לפטר לצאת ידי דעת רב הפוסקים המחמירין בזה, כמבאר לקמן במשנה ברורה, צ"ע פ"ט. ועין בבאר הלכה עוד נפקא מנה: (יד) פוטרת. שיש בה מציון ברכת התורה, וכן בלבנו ללמד וללמוד לשמור ולעשות ולקיים וכו', ולכאורה מדסתם משמע דאפילו לא כוון בעת הברכה לפטר בזה ברכת התורה סגי, ועין בבאר הלכה: (טו) אם למד. לברכת אהבה רבה (יא) פיון דנתקן העקר לקריאת שמע לא מתחיי' לשם ברכת התורה אלא בשונה מיד. וכתב הרמב"ם שיש להסתפק * ופסק התפלה אינו נקרא בזה הפסק, פיון שאחר כך למד מיד: (טז) מיד. אפילו מעט לשם מצות למוד, ואז שוב לא יצטרך לברך (יב) כל אותו היום אפילו הפסיק ועמד וחזר ללמוד, על דרך שיתבאר לקמה בברכת התורה: ח (יז) ויש להסתפק. ויש לומר (יג) דקריאת שמע הוי רק * כדברי תפלה פיון שאינו אומר זה לשם למוד. ועין בבאר הגר"א שהוכיח בפשיטות דאין קריאת שמע מוציל לזה. אחר כך מצאתי גם כן בספר אליה רבא שנהביא כן מתרבה פוסקים ופסק כן להלכה. ונראה דאם קרא קריאת שמע לאחר זמן קריאת שמע דהוי בקורא בתורה, אפטר לכלי עלמא אין צריך לחור ולברך אפילו אם לא למד אחר כך מיד: (יח) יש לנהר. דשמא (יח) ישכח ללמד מתוך לאתר התפלה: ט (יט) שאם הפסיק. טעמא, ודוקא באהבה רבה ולא הוי עקר ברכה לברכת התורה, או אינו פוסט אלא אם כן למד מיד

שער הציון (ט) מ"י אדם: (י) הפשה וקרא ופרי מגדים ונדר נתיים: (יא) הרא"ש: (יב) לבוש ומגן אברהם: (יג) בית יוסף: (יד) גם אפשר דבנות השלחו צריך אם אין דעתו ללמד מיד: ביצחק יקרא סי' י' ותמיד. תכן דבריו שיד לברכת והערב כסי' ט'. סעיף ז' אהבת עולם. צ"ע בהערה למשניב סי' י"ג ולסי' כ"ח. סי' י"ב בערבית. וכן הדין בנער בר מצוה. שצריך לכוון לצאת ידי חובה משום ברכת התורה, שצריך צנית הוא מתחייב, כך אמרו הר"מ ואדמו"ר ולוה"ה ויחליבות שלמה" פי' הערה מס' 5. ואם אי אפשר ללמד מיד לאחר התפלה, כמעט במקום בר מצוה, יכל אחר מהפוסקים, כגון וכתבתם וגו', כדי שיתחייב לו פנים א' לקריאת שמע ופנים א' לתלמוד התורה.

המשך התעורר לעמוד זה - בסוף הכרך

5